

let, mely most nemrégiben a Bánffy-féle kiegyezésnek a vasúti tarifákra vonatkozó pontja ellen is tiltakozott — többször követelte ennek az egyezségnek a felbontását. De eddig nem tudott czélt érni.

Most azonban igenis sikert ért. Az egyezség az év végén megszűnik, de még ennél is több történik: megszűnnek az év végéig azok a közvetlen díjszabások, a melyeken eddig az Ausztria és Magyarország között való forgalom nyugodott. Mindez igen sajtósági körülmények között történik.

Tudvalevő, hogy az osztrák kormány az osztrák-magyar államvasutnak osztrák vonalait államosítani fogja. Természetes tehát, hogy a társulat, a mely csak ideig-óráig gazdája még a vonalainak, ilyen vége felé nem tesz a kormány tudta és akarata nélkül. Tehát igazában véve az osztrák kormány szüntette meg az egyezséget is, a közvetlen díjszabásokat is. És azért utasította az eljárásra a vasut-társulatot, hogy erre vezje rá a dolgok odiumát, s ő majdan az államosítás keresztül-vitele után arra hivatkozhatik, hogy ő az egyezséget is, a közvetlen díjtételeket is, már felmondott állapotban vette át, tehát ő dehogyan is követelt el valamit Magyarországgal szemben — arról pedig ő nem tehet, hogy a Staatsbahn magán-vasut korában mit tett.

És megfelle az osztrák kormány mindezt akkor, a mikor életre-halálra tárgyalják a vámszövetség megújítását, a mikor azt hinné az ember, hogy már csak okosságból is legalább az alkudozás idejére felfüggesztik a Magyarországgal szemben való komiszkodást.

Hát megmutatják, hogy velünk szemben még erre a primitív okosságra sincs szükség. Megmutathatják még százszor is, hogy milyen vághidok fognak bennünket lemezárólni, mi azért nyugodt kedéllyel haladunk tovább is a felé a vágyópad felé. Megszűnik a Staatsbahn-egyezség? Megszűnik a Magyarországra való behozatalnak s az innen való kivételnek a paritása? Sehaj, azért mi megcsináljuk a vámszövetséget, a melynek előfeltétele ez a paritás. Levegőben lóg osztrák kivételünk alapja, az Ausztriába irányuló direkt tarifák rendszere? Nem akadály a semminek, mi azért megcselekedjük a kiegyezést, ha a vasúti tarifák segítségével agyonütnek is bennünket. Sőt még akkor is, ha brutális öszinteséggel előre elárulják, hogy miképpen fognak bennünket agyonütni.

Vestigia terrent . . . Aesopus meséjében a szegény farkas le tudták vonni a következtetéseket a nyomokból, a mik mind csak befelé haladtak az oroszlan barlangjába, egy se kifelé. Ámbátor talán bementek volna az aesopus állatok is a barlangba, ha vis major = felsőbb erőhatalom kényszerítette volna őket, hogy bemenjenek.

— Igen . . . de már elmúlt . . . Milyelt fölizzag, vagy nyugtalanít valami, mindjárt rosszabbul érzem magam. Nyugalomra és békére volna szükségem. S a helyett . . . Szagotat megindító hangon beszélt. Györgynek önkéntelenül Gioconda neve jutott eszébe. Az a szegény gyöngye eszű teremtmény is ekképpen iparkodott benne szíjmalat ébreszteni, a mikor édessegeket akart tőle kicsalni. Atyjának viselte most annyira ügyetlen volt s mégis annyí szünetet árukt el, hogy György soha életében ilyen kínosan nem érezte magát.

— S a helyett? . . . Kérdezte felháborítva atyját a folytatásra, hogy saját torturájának hamarabb véget vessen.

— A helyett egy idő óta minden balul üt ki nekem. A csapások egymást érik fejem fölött. Nagy veszteségek érték három év óta. A szőlőtőkék megromlottak, a marhaolmány elpusztult, bevételre felére süllyedt, a kiadás pedig folyton növekszik . . . Nézz ide . . . nézz! Ezek azok az iratok, a melyeket meg akartam mutatni neked.

Egy csomag papírost vett elő az asztalról s megmutatta fiának a tartalmát. Zavaros dolgokat hadart, melyeknek az volt a tartalma, hogy hónapok óta senkivel nem kap pénzt. Elmondta, hogy most annak a küszöbön áll, hogy a birtokot el kell adnia. Kényszerhelyzetbe jutott, saját hibáján kívül. Tönkremegy rövidesen, ha csak egy nagyobb összeggel nem segít rajta valaki. Mit csináljon?

György hallgatva szegelte szemét a papírosokra, melyeket apja formáltnan, dagadt kezeiben tartott. Sárگا kézjele sajtósági ellentétben állott veres arczával. György koronként nem értette meg apja beszédjét, csak monoton hangját hallotta, mely összeolvadt a kanári hangos énekével. A kertből gyermekiabálás hallatszott. A két fiatal még mindig kavicsosalt játszódott a földön. A szélő néha megingatta a fehér függönyöket. György, a mint így elnézte apja kezét, egy gyermeki emléke jutott eszébe. Édes atyja komoly arczával azt az ablaknál s egyik karján az ing föl volt túrve. Ezt a karját lavor vízben tartotta s a víz lassan

Budapest, szeptember 30.

Kérvények a képviselőházban. A három hónapi szünet alatt a mai napig nem kevesebb mint 143 kérvény érkezett a képviselőházhoz. E kérvények a következőképpen oszlanak meg:

Kossuth Lajos érdemeinek törvénybe iktatását és a Rákóczi- és Bercsényi-iról szóló törvény eltörlését 23 törvényhatóság és pedig Arad, Árva, Bars, Bereg, Borsod, Gömör, Kis-Hont, Háromszék, Jász, Nagykun-Szolnok, Komárom, Liptó, Maramaros, Pest-Pilis, Sáros, Torda-Aranyos, Turóc, Sopron, Ung és Zemplén vármegyék, továbbá Kassa, Marosvásárhely, Sopron, Szabadka és Szeged városok.

Az adóvételrehozásnak a tavaszi és nyári évenyegedekben való számterelését kéri: Arad, Árva, Bács, Borsod, Csanád, Csik, Hont, Komárom, Nógrád, Pozsony, Sáros, Sopron, Szeben, Ung, Udvarhely, Szolnok-Doboka, Turóc és Zólyom vármegyék; összesen 18.

A harmincz filléres tanítói nyugdíjiróluk törlesztését kéri: Árva, Borsod, Csongrád, Hont, Kisküküllő, Komárom, Liptó, Maramaros, Sáros, Sopron, Szolnok-Doboka és Turóc, összesen tizenkét vármegye.

A képviselőválasztási törvény módosítását kéri: Borsod, Csanád, Heves, Pest, Szepes, Ung vármegye és Hódmezővásárhely, Kecskemét, Komárom, Selmeczbánya és Szatmárnémeti szabad királyi városok, összesen 11 törvényhatóság.

Az elemi csapások által okozott károk miatt adóterelését kéri: Zólyom, Ung, Szolnok-Doboka, Szeben, Sopron, Komárom és Nógrád vármegyék, Versecz, Selmeczbánya, Pécs és Nagyvárad városok, összesen 11 törvényhatóság.

Az árva- és gyámjéntrák kezeléséről szóló törvény módosítását kéri: Borsod, Somogy, Tolna vármegye és Arad, Baja, Pozsony városok, összesen 6 törvényhatóság.

A hivatalnokok vasárnapi munkaszünetét kéri: Esztergom, Szepes, Szolnok-Doboka és Ugocsa vármegye, továbbá Hódmezővásárhely és Marosvásárhely városok, összesen 6 törvényhatóság.

Az önálló vámerület felállítását kéri: Arad, Bereg, Komárom, Maros-Torda, Moson, Torda-Aranyos vármegyék, Baja város, a nagyenyedi ipartestület és a gödöllői kerület választói; összesen 10 kérvény.

A kőbor cigányok megrendszabályozását kéri k: Árva, Bars, Hont, Maramaros, Nógrád, Szeben, Szolnok-Doboka, Veszprém vármegye és Szabadka város, összesen 9 törvényhatóság.

A nemzetiségi törvény módosítását kéri: Borsod, Pozsony vármegye és Arad, Baja és Hódmezővásárhely városok, összesen 5 törvényhatóság.

A megyei tisztviselők fizetésjavítását kéri: Bars, Bács, Borsod, Csik és Szepes vármegyék: 5 kérvény.

A pancsovai választókerület kettőszáztízét kéri: Pancsova, Kecskemét, Selmeczbánya és Temesvár városok. (4)

Végül a harmadéves katonák nyári szabadságát kéri: Bács, Komárom, Marostorda és Nógrád vármegye. (4)

A korona jelenlétében.

— A kiegyezési tárgyalások.

Még holnap is Bécsben maradnak. Talán holnapután is. De nem a magyar házbán, a mely most eszdes és elhagyott, de a Burgban, a hol ő felsége vezeti a tanácskozásokat. Az udvari vadászokat elhalasztották. Nagyobb vadról nem szó. Tegnap a miniszterelnökök és a külügyminiszter voltak koronatanácsban, ma a két pénzügyminiszter volt a Burgban, holnap a két kereskedelmi miniszter kerül a király elé s ha az időből futja, talán a két földmívelési miniszter is.

Hogy mi történik benn a Burgban, egyelőre mélységes titok. Csak a külsősegeket jelenthetjük természetesen. Ezekről szólnak a következő jelentések:

Híradások Bécsből.

Magyar Távirati Irada: A két miniszterelnök ma délelőtt tíz órakor közös kihallgatáson volt a királynál. A kihallgatásba belevonták Lukács László és Böhm-Bawerk pénzügyminisztereket is, mert a tanácskozás folyamán a két pénzügyminiszter tárgyalást érintő adókérdésekről volt szó. Hír szerint a király holnap ismét közös kihallgatáson fogja fogadni a két miniszterelnököt a kereskedelmi miniszterek belevonásával.

Budapesti Tudósítói: Száll Kálmán és Körber dr. miniszterelnök ma délelőtt tíz órakor ismét megjelent ő felsége előtt, hogy a tegnapi ő felsége elnökésével megkezdett tanácskozást folytassák. Mivel e tanácskozás tárgyai ma tulajdonképen pénzügyi természetűek, Lukács László és Böhm-Bawerk lovag pénzügyminisztereket is bevonták a tárgyalásba. A közös külügyminiszter, a kinek a tárgyalást a megheszlés tárgyai nem érintik, nem is volt jelen. Formális koronatanács, a melyben az összes szakminiszterek is részt szoktak venni, ez alkalomból, úgy látszik, sincs tervbe véve. A magyar miniszterek elutasításának ideje ma sem határozható meg, s további intézkedésig a szakeladók is itt maradnak.

Többet mond, noha szintén nem árulhat el többet a nem felhivatalos jelentés, amely itt következik:

Bécs, szept. 30.

A kiegyezési tárgyalásának sulypontja tegnap a Burgba helyeződött át, a hol a király közreműködésével az utolsó döntés lesz. A mily hosszadalmas és farasztó volt a miniszterek és a szakeladók tárgyalása, épp oly hosszadalmasnak és farasztónak ígérkék a király elnökésével megindult tárgyalás, a mely már az eddigi rendelkezés szerint is legalább három napig fog tartani, a minék következtében a király lemondott vadászatról. A király kijelentette, hogy nem csak a miniszterek eddigi megállapodásait akarja megismerni, hanem egyuttal közvetlenül akar azokban a kérdésekben, a melyekre nézve a miniszterek még mindig nem tudtak meggyezni.

Mig tegnap két miniszterelnök és Goluchovszki gróf több óra hosszáig volt a király dolgozószobájában, az általános politikai helyzet és különösen a monarchiának a külső államokhoz való jövőndi kereskedelem-politikai viszonyának megvitátása végett, ma délelőtt Száll és Körber miniszterelnököket, Lukács és Böhm-Bawerk pénzügyminisztereket rendelte magához a király. A mai nap tehát a gazdasági kiegyezéssel kapcsolatos kérdéseknek van szentelve, a melyekről azt mondják, hogy a két kormány már teljesen megállapodott. Ez nagyjában véve elvben igaz ugyan, de a részletekben még mindig nagyon sok differenciát kell kiegyenlíteni. Az autonóm vámtarifával s első sorban a pénzügyi váموkkal kapcsolatosan azt állítják, hogy Magyarország a petróleum vámjának leszállítását és a kávévám fölemelését követelte, de ez a kérdés nem fog nagyobb nehézségeket okozni, mert e követelések teljesítését egyrészt az osztrák parlament viszonyok, másrészt, a petróleum-vám tekintetében, a lengyelek álláspontja, a kávévám tekintetében pedig a közös terhek méltányos fösztázása kizárja. A járadék-adó, a szállítási adó és üzleti raktkarak megadóztatásának kérdése már teljesen szabályozva van és még csak néhány részletet kell elintézni.

A cukortermés kontingentálásának ügye ugy Ausztriában, mint Magyarországon csak lazán függ össze a kiegyezéssel s habár ezt a kérdést is bevonták az eddigi tanácskozás keretében, a döntést még későbbre tartották fenn. Azt állítják, hogy Magyarország a cukorkonvenzióhoz való hozzájárulását annak idején a cukortermelés kontingentálásának konzessziójától tette függővé és már most a kontingentálás módzatainak megállapításáról lesz szó.

Mint hogy most az Ausztria és Magyarország között függő összes gazdasági kérdések szönyegre kerülnek, szóba fog kerülni a valutareform befejezése is. Ez a reform most már annyira előrehaladott stádiumban van, hogy tanácskozás tárgyává tehetik a készletelés föltételének idejét és módzatait.

Gróf Goluchovszki nem vett részt a mai tanácskozáson, a melyen csak belső politikai kérdéseket tárgyaltak. A magyar miniszterek még holnap itt maradnak s azt hiszik, hogy a mostani tárgyalás szerdán vagy csütörtökön fog véget érni.

A Bud. Tod. útján ma felhivatalosan a következő ezafolatot közlik:

Iránnyadó helyen csak ma szereztek tudomást a Magyar Állam-közlönyéről, a mely szerint ő felsége azt mondotta volna, hogy semmiféle javaslatot sem fog megfontolás tárgyává tenni mindaddig, a míg a kormány a közös vámtérel kérdését nem hozta tisztába. Illetékes helyről felhatalmaztak bennünket annak kijelentésére, hogy ez az állítás ép oly merész mint képtelen.

Erre a ezafolatra megjegyzésül csak azt említhetjük meg, amit a király a szálló hírek szerint most egy esztendeje egy cerclé alkalmával mondott. A közös vámtérelről szólván, valaki azt mondta, hogy a tárgyalások sikere kétséges. Mire a király — hiszen emlékeznünk a híre — ezzel felelt:

— Akkor hiába ítélem!

Ezt pedig mendeddig nem ezafolták meg.

Zola Emil halála.

Az egész művelt világ részvéte fordul a párisi halottas ház felé, a hol Zola Emil holtteste fekszik. A nagy irodalmi vesztesség hatása már ma, az első napon, megnyilvánul minden kulturműzest részvéteben.

Ma már nyilvánosságra jutottak a legnagyobb francia író és emberbarát halálának körülményei. Felboncolták Zola holttestét és az orvosok megállapították, hogy halálát a mérges gaz kelézés okozta. Oktalan véletlen játszódott be a tragikus esetnél, egy kis elővigyázat vagy talán egy mozdulat megmenthette volna őt az életnek és emberiségnek. Most már csak könyves szemekkel állhatunk ravatala fölött, sirathatjuk azokat az esztendőket, melyeket a vak sors megtagadott Zola Emilől, melyek alatt még sok csodás ideál- és tanítással ajándékozhatta volna meg a világot. Készül a nagy temetés, a melyben feleleven résztvesz minden művelt ember. A halhatatlanság panteonja vár Zola Emire.

A következőkben összefoglaljuk a Zola halálára vonatkozó ma érkezett távirati értesítéseket, a részvét megnyilvánulásairól szóló híreket és életmódjának leírásával adozunk a nagy halott emlékének.

A vizsgálobíró elrendelte, hogy Zola halálának kancellóját szetszedjék annak a konstátásá végett, hogy a szénoxidgáz kiömleése okozta-e halálát. Még nem tudják, vajjon a temetés, a mely valószínűleg szerdán lesz, egyházi szertartással, vagy a nélkül fog-e végbemenni. Az első sorban attól függ, hogy Zola végredelethezen rendelkezett-e erre nézve. Girard végzés Zola és neje véreben szénoxidot konstátált és ebből azt következtetik, hogy Zola halálát fuladás okozta.

Zola már tegnapelőtt délelőtt panaszkodott, hogy a szobában túrheltetlen szag uralkodik. Minden ablakot esztig nyitva hagyta.

Dr. Lenormand rendőrorvos a következőket beszéli: Midőn beléptünk, Zola mezeven nézett ránk. Lélekznie csak igen nehezen tudott. Zolát ideiglenesen dolgozó szobájában fektették le, a hová senkinek belépni nem volt szabad. Tegnap este Zoláné magához tért és elbeszélte a következőket:

Tegnapelőtt délután érkeztem meg Mendonból. Abban állapotunk meg, hogy másnap reggel korán kelünk föl, mert munkásokat rendeltünk a házban szükségesnek mutatkozó javításokra. Még nem vagyok tisztában azzal, hogy mi történt. Együtt fektüdtünk le, férjem balra, én jobbra. Éjjel egyszerre fölébredtem. Rosszul voltam és meggyontam a villamos lámpa gombját. Leszállottam az ágyról s a szomszéd szobába akartam menni. Alig tettem a lábamat a szönyegre, egyszerre éreztem, hogy öröm elhagy és elajultam. Néhány percz múlva felesemmel és el tudtam vánszorogni a szomszéd szobáig. Néhány percz múlva jobban lettem és visszamentem az ágyamhoz. Zola nekem hátat fordítva aludt. Azt gondoltam, hogy kár lesz fölkelni s a két kutyát, a mely távollétemben helyemre fektült, az ágy végére tettem. Egyszerre egy rémlett nekem, mintha férjem nyugtalanodnék s azt mondtam neki:

— Emil, rosszul vagy?
— Nem, nincs semmi bajom, felelte Zola. Hat te miért nem alszol?
— Jó lenne talán, folytattam, ha behívnám a szolgákat.
— Nem, ne bántsd őket, majd így is jó lesz.
— Attól felek, Emil, hogy rosszul vagy, nógattam tovább.
— Oh nem, nincs semmi bajom, felelte férjem, ne hívd be a szolgákat, mert csak zseniorának bennünket és úgy sem tudnánk rajtunk segíteni. Egyébiránt nincs semmi bajom, aludjunk tovább.

A nagy akorod, barátom, hogy egy utolsó szavam, a melyet hozzá intéztem.
Én is aludni: yekentem. Hogy ezután mi történt, nem tudom; egyszerre azt láttam, hogy Emil gyorsan fölemelkedett s azután a földre hajolt. Mi történt? Talán papuszt keresi? Kiallozni akartam, segítséget akartam hívni, de képtelen voltam mozdulni; hallom, a mint férjem hörög, de egyetlen szót sem tudott kiejteni. Ettől fogva semmire sem emlékszem vissza.

Zoláné ezután azt kérdezte:
— Hol van férjem? Ő is itt van, vagy talán meghalt? Mondják meg az igazat.
Az orvosok kíméletesen azt felelték neki:
— Ő is itt van, de állapota olyan, hogy a legnagyobb gondosságot és kíméletet követeli.
Zoláné állapota még mindig nagyon agasztó, mert mérgezéséhez nagyfokú neuraszténia járul. Az orvosok véleménye szerint gyógyulása két hétig is eltart még.

Páris, szeptember 30.

Zola holttestét dolgozószobájában tették ravatalra és legbensőbb barátai örökönek holtteste fölött.

Az újságok kivétel nélkül mellátják Zola nagy tehetségét s egyuttal újra ismertetik azt a nagy szerepet, a melyet a Dreyfus-pörben játszott. Ezt a szerepet az újságok párt-állásuk szerint idélik.

Zola holttestét ma Brozard és Sibien ratorium főnöke, G. a rendőrfőnökek egy egész határozottan s hogy Zola halálát okozta. Zoláné állapotát felügyelő, noha megrendítette.

Zoláné ma fogadt Zoláné közlései teljesessége jelentését okát. A halálába kancellójától azt mondta neki, hogy jűk magától kialudni, mind a ketten elaludt.

Waldeck-Rousseau részvétét fejezte ki. Zola végredelethezen meg. Hír szerint Zola ki, hogy férjének te dolkozásiának megfűházi temetés. A te montmarteini temető csieltrend tisztjeiben katonai díszszertéve, hogy azt végül tiltotta. Több nation Zola temetésénél, hnik, pártvezetők részé.

Koszterus költőnk, részvétáviratot küldte. »Páris. A mada Revezet mess plus laissez moi partag désastre de votre p incommensurable deuill pour tout le donne sa supreme parfait de tout Septembre 1902. V Jókai.«

Asszonyim! Fogadj nyilatkozatát s engedőm fájdalommal az én lángeszűt férjért érte. az egész irodalommal világra nézve. Isten a gasztalát s teljes feloldódj a Jókai M.

A Liptóvárosi Casik elhatározta, hogy Zolával koszorit helyetkredett.

Zola halálát tudva legzése okozta. Az a értő véleményét köznyekről.

A szénég — Zola halálát okoz szerzet. Akkor korpus testek tökéleteségi processzus — S azzal él, hogy a ből az oxigén kili hemoglobinnal szil, hogy aztan az ilyen se szénsvat kiadni a halál, mérgezés nagyon hamar, ha kerül is a levegőbe vérbe. S roppant kember elpusztítás, veszedelmes, a kiboldva, azokra név kely dózis is, a m csak elkábit, vagy.

Zola szobájában a kályha esőve elrommal el volt zít akart kelni s ebből el eszméletét: szin oxid-mérgezésnek. felkeléssel járó iz szénég által épü lálják az ajtó vagy hová elvánszorogtat csásának a szobát, mert azért is oly g meg szaga sincs: r endesen a szénas együtt szokott felh mennyiségben aspi hat. Azonfelül a s gónél s így akálhú list végez, a mig tán gyilkol.

Különben a che meg tudja állapít mérgezésről állott-szegény ember mit tett atmoszférában

A HALÁL DIADALA.

REGÉNY. 23

Irta: GABRIELE D'ANNUNZIO.

— Mit tegyek? Mit tegyek? Mit feleljek neki?

A kanárimadár vigan énekelt a kalitkában. A fehér ablakfüggönyökön áttetszett a kék égboltozat. A szélő megingatta az asztal levő papírosokat s György észrevette az iratokra tett kristálynehezéken levő vig-nettát.

— Ah! milyen nap ez a mai! — morgotta az öreg, mialatt ugy tett, mintha nehezen lélekzenék és szaviszorulása volna. Aztán felig lehunyt szemekét, nehézkiesen bocsátkozott egy székre.

— Szenvedsz? — kérde György felénken, mert nem volt tisztában vele, hogy mennyi a tetetés atyja viselében. Egyáltalában nem tudta miképpen viselje magát.

(Folytatása következik.)

